

VNG position paper

VNG-visie op Europa: sterkere lokale dimensie in EU-beleid en regelgeving

Op 16 februari jl. heeft het VNG-bestuur het Visiedocument Europa opgesteld. Op basis van het visiedocument kan een aantal boodschappen over de toekomst van de EU worden geformuleerd dat moet leiden tot een EU die beter omgaat met de belangen van lokale overheden.

De VNG-visie op Europa leidt niet tot een keuze voor één van de scenario's van Juncker. Dit is immers een puur politieke keuze: méér of minder Europa. Via deze notitie geeft de VNG aan welke aspecten volgens haar meegenomen dienen te worden in ieder scenario dat door de EU-lidstaten en het Europees Parlement wordt gekozen.

Vier elementen voor een sterke lokale dimensie op EU-niveau

Het toekomstscenario van de EU dient de volgende vier elementen te bevatten:

1 Versterking lokale dimensie op EU-niveau

Door de jaren heen is op lokaal niveau de Europese dimensie steeds groter geworden. Naast een EU met steeds meer bevoegdheden, kregen ook Nederlandse gemeenten middels decentralisaties steeds meer competenties. Dit heeft tot gevolg dat momenteel de EU met beleid en regelgeving veel lokaal beleid direct en indirect raakt (volgens het Comité van de Regio's raakt 70% van alle EU-wetgeving het beleid van regio's en gemeenten).

Dit EU-beleid en -regelgeving draagt bij aan een schoner milieu, duurzame energievoorziening, economische groei en meer en betere banen: de brede maatschappelijke uitdagingen. Doelstellingen die ook op de lokale agenda staan. EU-beleid en -regelgeving versterkt het lokale beleid en de EU heeft gemeenten nodig om haar beleidsdoelstellingen te halen. Deze nauwe verbondenheid verdient meer erkenning – op alle niveaus – niet in de laatste

plaats bij de EU-instellingen. Het is daarom van belang dat de lokale dimensie in het EU-beleid versterkt wordt. Dit kan met een Lokale Agenda voor de EU. Deze Lokale Agenda moet uiteindelijk leiden tot een betere governance op EU-niveau: de EU moet gemeenten en hun vertegenwoordigers vroeger in het beleidsproces betrekken en meer aandacht hebben voor ontwikkelingen op lokaal niveau, bijvoorbeeld door een betere toepassing van de territoriale impact assessment. Dit versterkt de lokale dimensie in EU-beleid, maakt lokaal maatwerk mogelijk, waardoor beleid – Europees en lokaal – beter tot zijn recht komt.

2 Voldoende lokale beleidsruimte binnen een goed functionerende interne markt

Voor een export- en distributieland als Nederland is het belangrijk dat de interne markt goed functioneert en dat er een gelijk speelveld wordt gecreëerd. Voorkomen moet echter worden dat het realiseren en handhaven van de interne markt tot hoge administratieve lasten en onuitvoerbare regels voor lokale overheden leidt.

Er moet voldoende lokale beleidsruimte zijn binnen een goed functionerende eengemaakte Europese markt. De VNG wijst in dat kader op de principes van lokale autonomie (zoals vastgelegd in het Handvest Lokaal Zelfbestuur van de Raad van Europa), subsidiariteit en proportionaliteit. De EU moet alleen met beleid en regels komen waar het echt toegevoegde waarde heeft, waarbij de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid leidende principes moeten zijn. Wat betreft de interne markt en gemeentelijk beleid kan de administratieve last van EU-wetgeving voor gemeenten worden teruggedrongen door bijvoorbeeld: verhoging van de drempelwaarden voor Europese aanbestedingen, een hogere de minimis-grens (staatssteun), uitbreiding van het aantal sectoren onder de Algemene Groepsvrijstellings-

verordening (AGVV) of een ruimere interpretatie door de Europese Commissie van het begrip 'lokaal' binnen haar staatssteunregime. Hierdoor krijgen gemeenten meer beleidsruimte zonder dat de interne markt veel geweld wordt aangedaan.

3 Voldoende investeringsruimte voor gemeenten binnen Europese kaders: aanpassing EMU-regels en behoud Europese Structuur- en Investeringsfondsen (ESIF) voor regio's in ontwikkelde lidstaten

Stabiliteit van de gemeentelijke financiën is een belangrijke prioriteit voor de VNG. De focus ligt wat betreft Europa op aanpassing van de EMU-regels om lokale investeringen voor de toekomst te waarborgen. De huidige EMU-regels beperken de financiële ruimte voor gemeenten, waardoor belangrijke en noodzakelijke investeringen in het gedrang komen. Om gemeenten in staat te stellen hun bijdrage te (blijven) leveren aan de Europese maatschappelijke doelstellingen, is het van belang dat naast ruimte binnen de EMU-regels, gemeenten en regio's in rijke(re) lidstaten als Nederland toegang behouden tot Europese fondsen. Deze fondsen, in het bijzonder de Europese Structuur- en Investeringsfondsen (ESIF), hebben in het verleden hun meerwaarde getoond via het vliegwieleffect (aanjaageffect), het stabiele karakter (langjarige planning) en de programmatische aanpak. In het debat over de toekomst van de EU-financiën en de Brexit staan EU-fondsen voor regio's in rijke lidstaten onder grote druk. Maar met brede maatschappelijke opgaven voor de gehele Unie, het belang van koplopers voor achterliggende regio's en de zichtbaarheid van de EU bij burgers, is het van belang dat gemeenten en regio's in Nederland ook op de lange termijn in aanmerking blijven komen voor geld uit 'Brussel'.

Met dit geld kunnen gemeenten lokale investeringen versterken op voor de EU belangrijke thema's: innovatie, klimaat, energie, werkgelegenheid, etc. Van belang hierbij is dat de beheersregels voor het inzetten van Europese fondsen flink worden vereenvoudigd en dat met name het integrale karakter tussen de fondsen wordt verbeterd.

4 Europa blijft een platform voor samenwerking en uitwisseling van kennis en goede voorbeelden voor gemeenten

De EU biedt gemeenten en regio's een interessant platform voor samenwerking over grenzen heen, voor het uitwisselen van goede praktijkvoorbeelden en voor het van onderaf gezamenlijk agenderen van beleidsideeën en -initiatieven. De EU staat tegenwoordig open voor inbreng vanuit gemeenten, daar waar het in het verleden vooral sprake was van een top-downrelatie tussen EU en gemeenten. Programma's voor grensoverschrijdende samenwerking als Interreg en Urbact zijn populair bij Nederlandse gemeenten en leiden naast waardevolle projecten soms ook tot het ontstaan van thematische netwerken van lokale overheden. Binnen veel van die netwerken (Eurocities, Polis, Energycities, Child Friendly Cities, etc.) zijn leden van de VNG zeer actief, waardoor Nederland een goede naam heeft opgebouwd wat betreft het actief meedoen aan de Europese integratie. Het is voor gemeenten belangrijk dat zij in de toekomst kunnen blijven samenwerken met zuster gemeenten uit andere landen rond relevante beleidsthema's. De platformfunctie die de EU voor gemeenten vormt, dient behouden te blijven en daar waar mogelijk te worden uitgebouwd.

November 2017

Contactpersonen:

Bas van den Barg: bas.bargvanden@vng.nl
Inge Bruijns: inge.bruijns@vng.nl

VNG

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is de koepelorganisatie van de Nederlandse gemeenten. De VNG is de vereniging van en voor alle mensen, die bestuurlijk en ambtelijk in de Nederlandse Gemeenten werken. Samen met alle gemeenten stáát de VNG voor kracht en kwaliteit van het lokale bestuur. De VNG heeft in Brussel een ambtelijke voorpost. Daarnaast werkt de VNG samen met veel andere organisaties en is lid van o.a. de Europese koepel van verenigingen, de Council of European Municipalities and Regions (CEMR) en de internationale koepel United Cities and Local Governments (UCLG).

Vereniging van Nederlandse gemeenten
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
Tel. +31 (0)70 373 85 95